



مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

مشخصات طرح:

دوره یازدهم - سال دوم

شماره ثبت:

۵۱۳

شماره چاپ:

—

تاریخ چاپ:

—

مشخصات گزارش:

تهیه و تدوین:

روح‌الله مکارم

ناظران علمی:

محمد صالحی

احمد حکیم جوادی

شماره مسلسل:

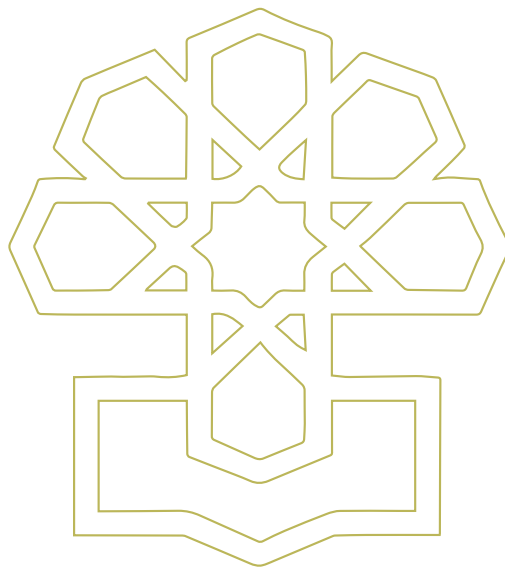
۲۴۰۱۸۵۰۴

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۸/۲۲



دفتر مطالعات حقوقی



اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح مواد (۱۹)، (۴۳) و (۴۴) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی»



مقدمه

طرح «اصلاح مواد (۱۹)، (۴۳) و (۴۴) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی» به شماره ثبت ۵۱۳ مورخ ۱۴۰۰/۰۱/۲۷ اعلام وصول شده است. همان‌طور که در مقدمه توجیهی این طرح ذکر شده است، مقصود از آن مدیریت عضویت همزمان نمایندگان در چند کمیسیون است. بهبود کیفیت انجام وظایف نمایندگی (اعم از تقنینی و نظارتی) مستلزم ضابطه‌مند کردن عضویت نمایندگان است. علی‌رغم تلاش‌های مستمر نمایندگان، در برخی موارد گستردگی فزاینده وظایف نمایندگی امکان اجرای تمامی آنها را دشوار و حتی محال می‌نماید.

با عنایت به مصوبه کمیسیون آیین‌نامه داخلی مجلس مبنی بر تشکیل کارگروه ماده (۱۴۲) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، گزارش کارگروه به شرح زیر تقدیم می‌شود.^۱

۱. شایان ذکر است که کارگروه مذکور به ریاست جناب آقای دکتر جعفر قادری (نماینده محترم مجلس شورای اسلامی) و دبیری نماینده دفتر مطالعات حقوقی مرکز پژوهش‌های مجلس برگزار شد. علاوه بر این سایر اعضای کارگروه عبارتند از: جناب آقای دکتر محمدمهدی مفتاح (نماینده محترم مجلس شورای اسلامی)، «نماینده معاونت نظارت مجلس شورای اسلامی»، «نماینده معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی»، «نماینده دفتر مطالعات مدیریت مرکز پژوهش‌های مجلس».

ارزیابی کلیات طرح

هدف از این طرح تنظیم زمان جلسات، کارایی بهتر و مشارکت حداکثری نمایندگان در کمیسیون‌هاست. در طرح حاضر برای اجرای این هدف سه پیشنهاد زیر بیان شده است:

۱ ایجاد محدودیت برای عضویت اعضای هیأت رئیسه در بیش از یک کمیسیون؛

۲ ایجاد محدودیت برای عضویت اعضای کمیسیون آیین‌نامه داخلی در سایر کمیسیون‌ها؛

۳ ایجاد محدودیت برای عضویت اعضای غیر ثابت کمیسیون اصل نودم در سایر کمیسیون‌ها.

در خصوص پیشنهاد اول باید گفت که در قانون آیین‌نامه داخلی در خصوص نحوه عضویت اعضای هیأت رئیسه مقرراتی تعیین شده است. وفق ماده (۶۸) قانون آیین‌نامه داخلی^۱ رئیس مجلس ملزم به عضویت در کمیسیون‌های تخصصی نیست. در واقع رئیس مجلس اگرچه الزامی به عضویت ندارد، اما می‌تواند به عضویت کمیسیون‌های تخصصی و خاص درآید. در کنار این موضوع، ماده (۱۹) آیین‌نامه قابل ذکر است، ماده مذکور تصریح دارد؛ «هیچ‌یک از اعضای هیأت رئیسه مجلس نمی‌تواند به عضویت کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس انتخاب شود و در صورتی که هر یک از اعضای این کمیسیون به عضویت هیأت رئیسه انتخاب گردند از کمیسیون مستعفی شناخته شده و مطابق مراتب منظور در این آیین‌نامه داخلی نسبت به تعیین کمیسیون جدید اقدام خواهند نمود و همچنین نمی‌توانند به‌عنوان رئیس یا سخنگوی کمیسیون‌های مجلس انتخاب گردند و در صورتی که رئیس یا سخنگوی کمیسیون‌ها به عضویت هیأت رئیسه انتخاب گردند از سمت خود در کمیسیون مستعفی شناخته می‌شوند». بدین صورت اعضای هیأت رئیسه مجلس نمی‌توانند به «عضویت کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات» یا «رئیس یا سخنگوی هر یک از کمیسیون‌ها» درآیند. علی‌رغم مواد مذکور، هم‌چنان اعضای هیأت رئیسه در دو یا چند کمیسیون عضو هستند. اگرچه ممکن است این عضویت به‌منظور تکمیل حداقل تعداد اعضای کمیسیون باشد (ماده (۳۸) قانون آیین‌نامه داخلی)^۲؛ اما چنین امری در حین فعالیت کمیسیون‌ها تبعات منفی دارد. بدین صورت که بسیار ممکن است به دلیل غیبت‌های مکرر عضو مذکور و برخی دیگر از اعضا، تعداد اعضای حاضر در جلسات به دوسوم اعضا نرسد^۳ و جلسات رسمیت نداشته باشد.

در خصوص پیشنهاد دوم و سوم باید گفت امکان عضویت در کمیسیون‌های خاص به تعدد عضویت نمایندگان در کمیسیون‌ها منجر می‌شود. اعضای کمیسیون آیین‌نامه داخلی و اعضای غیر ثابت کمیسیون اصل نودم در کمیسیون‌های تخصصی نیز عضویت دارند. همچنین ممکن است که این اشخاص در سایر کمیسیون‌های خاص (مانند کمیسیون ویژه، کمیسیون تلفیق، کمیسیون تحقیق و کمیسیون مشترک) نیز عضو شوند. به عبارت دیگر ماهیت کمیسیون آیین‌نامه داخلی و کمیسیون اصل نودم متفاوت از سایر کمیسیون‌های خاص است. دو کمیسیون مذکور در تمامی طول دوره نمایندگی استمرار می‌یابند. این در حالی است که سایر کمیسیون‌های خاص در بازه زمانی مشخصی فعالیت می‌کنند. عضویت در کمیسیون آیین‌نامه داخلی یا اعضای غیر ثابت کمیسیون اصل نودم در کنار عضویت در کمیسیون‌های تخصصی و همچنین سایر کمیسیون‌های خاص و عضویت در هیأت‌ها مجامع، شوراها باعث عدم کارآمدی در انجام وظایف نمایندگی می‌شود.

از این رو این تعدد عضویت می‌تواند کارایی و مشارکت نمایندگان را کاهش دهد و مدیریت عضویت نمایندگان در کمیسیون‌ها ضروری است. در مقابل مخالفان تأکید می‌کنند که دامنه مشمولان طرح حاضر بسیار اندک است (تعداد اعضای غیر ثابت کمیسیون اصل نودم (۱۳ نفر)، تعداد اعضای کمیسیون آیین‌نامه داخلی (۱۵ نفر) و تعداد اعضای هیأت رئیسه (۱۲ نفر) مجموعاً چهل نفر است). لذا اثر گذاری قابل توجهی بر اداره مجلس ندارد. با این حال به دلیل اهمیت موضوع مدیریت عضویت نمایندگان در کمیسیون‌های مجلس با کلیات این طرح موافقت می‌شود.

۱. ماده (۶۸) - هر نماینده بجز رئیس مجلس، ملزم است عضویت یکی از کمیسیون‌های تخصصی را بپذیرد و در صورت تمایل می‌تواند در کمیسیون‌های دیگر مجلس، با حق اظهار نظر و بدون حق رأی شرکت کند.

۲. ماده (۳۸) - مجلس دارای کمیسیون‌های تخصصی و کمیسیون‌های خاص با محدوده وظایف مشخص به شرح مذکور در آیین‌نامه داخلی مجلس می‌باشد. تعداد اعضای کمیسیون‌های تخصصی، حداقل نوزده و حداکثر بیست‌وسه نفر است و تعداد اعضای کمیسیون‌های خاص طبق مواد (۳۹) تا (۴۴) آیین‌نامه داخلی تعیین می‌شود.

۳. ماده (۶۱) - مناط اعتبار برای رسمیت جلسه کمیسیون‌ها حضور حداقل دوسوم اعضا می‌باشد. مصوبات کمیسیون با اکثریت مطلق آرای عده حاضر خواهد بود.

در ادامه در بررسی جزئیات به نکاتی پرداخته خواهد شد:

۱) معنای اصطلاح «کمیسیون اصلی» مذکور در ماده (۱) این طرح، دقیقاً مشخص نیست. این اصطلاح در آیین نامه داخلی در مورد «ارجاع طرح‌ها و لوایح به کمیسیون‌ها» به کار رفته است (برای نمونه به مواد (۱۰۸) و (۱۴۱) آیین نامه داخلی^۲ رجوع شود) و کار بست این معنادر عبارت «عضویت همزمان در کمیسیونی غیر از کمیسیون اصلی، برای اعضای هیأت رئیسه مجلس ممنوع است» صحیح به نظر نمی‌رسد. در فهم معنای «کمیسیون اصلی» در این طرح باید گفت که ظاهراً کمیسیون اصلی در مقابل کمیسیون موقت قرار می‌گیرد (اصطلاح کمیسیون موقت در ماده (۲) طرح حاضر استفاده شده است). از این منظر می‌توان استنباط کرد که منظور از کمیسیون اصلی، کمیسیون دائمی است. مفهوم کمیسیون‌های دائمی به «کمیسیون‌های تخصصی»، «کمیسیون اصل نودم» و «کمیسیون آیین نامه داخلی مجلس» می‌تواند اطلاق شود. در مقابل «کمیسیون ویژه»، «کمیسیون تلفیق» و «کمیسیون تحقیق» می‌توانند مصادیق کمیسیون موقت باشند. به هر حال در صورتی که منظور از کمیسیون اصلی همان کمیسیون دائمی باشد، هنوز این اصطلاح ناآشناست. اگر چه مفهوم کمیسیون دائمی و کمیسیون موقت قابل شناسایی است؛ اما این اصطلاحات در قانون آیین نامه داخلی وجود ندارد و بهتر است از اصطلاحاتی استفاده شود که سابقه تقنینی دارند.

علاوه بر مبهم بودن تبصره موضوع ماده (۲) طرح حاضر^۳ (به جهت استفاده از اصطلاح کمیسیون موقت)، این تبصره با تبصره «۱» ماده (۶۸) آیین نامه داخلی^۴ مجلس نیز منافات دارد، زیرا طبق این تبصره، عضویت در کمیسیون آیین نامه داخلی مجلس مانع از عضویت در «کمیسیون دیگر» نخواهد شد. به عبارت دیگر اطلاق عنوان «کمیسیون دیگر» در تبصره «۱» ماده (۶۸) بر تمامی کمیسیون‌های تخصصی و خاص مجلس (بجز کمیسیون آیین نامه) سایه می‌افکند. این در حالی است که موضوع ماده (۲) طرح، برای عضویت اعضای کمیسیون آیین نامه در برخی از کمیسیون‌های خاص محدودیت ایجاد می‌کند. از این رو تصویب ماده (۲) این طرح مستلزم تغییر تبصره «۱» ماده (۶۸) است.

۲) با محدود کردن عضویت اعضای هیأت رئیسه به یک کمیسیون، امکان عضویت این افراد (بجز رئیس مجلس) در کمیسیون آیین نامه سلب می‌گردد، زیرا با توجه به ماده (۶۸) آیین نامه داخلی، اعضای هیأت رئیسه (بجز رئیس مجلس) باید در یکی از کمیسیون‌های تخصصی عضو باشند. همچنین با تصویب این طرح عضویت در دو یا چند کمیسیون برای این افراد ممنوع می‌گردد. در نتیجه اعضای هیأت رئیسه (بجز رئیس مجلس) امکان عضویت در کمیسیون آیین نامه داخلی را ندارند. لذا با توجه به اهمیت این کمیسیون در شیوه اداره مجلس، شایسته است حداقل یکی از اعضای هیأت رئیسه مجلس در صورت تمایل در این کمیسیون عضو باشد. در نتیجه پیشنهاد می‌شود که اعضای هیأت رئیسه امکان عضویت در یکی از کمیسیون‌های تخصصی یا کمیسیون آیین نامه را داشته باشند.

۱. ماده (۱) - یک تبصره به ماده (۱۹) قانون آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی به شرح ذیل الحاق می‌شود:

تبصره - عضویت همزمان در کمیسیونی غیر از کمیسیون اصلی، برای اعضای هیأت رئیسه مجلس ممنوع است. هر کدام از اعضای هیأت رئیسه که در سال بعد انتخاب نشوند، در صورت تمایل می‌توانند به جای فرد جایگزین خود، به عضویت کمیسیون دوم قبلی درآیند.

۲. ماده (۱۰۸) - «...۲. در مورد کلیات هر طرح یا لایحه، ابتدا سخنگوی کمیسیون اصلی حداکثر ده دقیقه گزارش می‌دهد، پس از آن حداکثر سه نفر مخالف و سه نفر موافق به ترتیب یک نفر مخالف و یک نفر موافق و سپس نماینده دولت و پس از آن سخنگوی کمیسیون هر کدام حداکثر پنج دقیقه صحبت می‌کنند...».

ماده (۱۴۱) - «رئیس مجلس شورای اسلامی موظف است یک نسخه از طرح‌ها و لوایح عادی و یک فوریتی را پس از اعلام وصول به کمیسیون اصلی و کمیسیون‌های فرعی جهت رسیدگی به مواد مرتبط و همچنین به مرکز پژوهش‌های مجلس جهت رسیدگی و اظهار نظر کارشناسی ارجاع کند».

۳. ماده (۲) - یک تبصره به ماده (۴۳) قانون به شرح ذیل الحاق می‌شود:

تبصره - نمایندگان عضو کمیسیون آیین نامه اجازه عضویت در کمیسیون‌های موقت مجلس را ندارند. عضویت این نمایندگان در کمیسیون‌های مشترک بلامانع است.

۴. تبصره «۱» - عضویت در کمیسیون‌های تحقیق و آیین نامه داخلی مجلس مانع از عضویت در کمیسیون دیگر نخواهد بود.

۴ گرچه مسئله تضييق دايره عضویت اعضای هیئت رئیسه در سایر کمیسیون‌ها و محدود کردن عضویت به یک کمیسیون تخصصی غیر از کمیسیون برنامه و بودجه امری مطلوب و مورد تأیید است، ولی جایابی صحیحی برای محقق ساختن این هدف انتخاب نشده است. به عبارت دیگر الحاق تبصره مذکور به ماده (۱۹) قانون آیین‌نامه، مناسب نیست و از جهتی با ایراد و اشکال مواجه است. زیرا با تصویب این طرح، نسبت موارد مجاز عضویت اعضای هیأت رئیسه، مستلزم تخصیص اکثر است. در واقع از تمام حالت‌های متصور برای عضویت اعضای هیئت رئیسه در کمیسیون، با تخصیص‌هایی که در متن و در تبصره پیشنهادی ذکر شده است، تنها یک حالت باقی می‌ماند و مابقی همه حالت‌ها برای اعضای هیئت رئیسه ممنوع می‌گردند. لذا باید به جای الحاق این تبصره، با تغییر متن ماده (۱۹) به شکلی دیگر غرض و مقصود محقق یابد. در پایان این گزارش پیشنهاد مورد نظر در این خصوص ارائه خواهد شد.

۴ به نظر می‌رسد که تغییر زمان لازم‌الاجرا شدن این مفاد از ابتدای دوره دوازدهم مجلس شورای اسلامی (مجلس آینده) ضرورتی ندارد (ماده (۴) طرح حاضر).^۲ به عبارت دیگر با توجه به موقتی بودن اکثر کمیسیون‌های خاص و رأی‌گیری مجدد برای اعضای هیأت رئیسه مجلس در ابتدای هر اجلاس، نیازی به تغییر زمان لازم‌الاجرا شدن این طرح نیست. در واقع می‌توان پس از لازم‌الاجرا شدن این طرح در حین انتخاب اعضای برخی کمیسیون‌های خاص و هیأت رئیسه مجلس مفاد آن را اعمال کند و نیازی به ترتیب اثر دادن آن از ابتدای دوره نیست. از این رو حذف این ماده پیشنهاد می‌شود.

۵ در جهت کارآمدی تحقق وظایف نمایندگی پیشنهاد می‌شود که نمایندگان که همزمان در حداقل دو کمیسیون تخصصی و خاص عضویت دارند و هم چنین هیأت رئیسه امکان عضویت در مجامع، هیأت‌ها و شوراهای غیراستانی را نداشته باشند.

۶ نحوه فعالیت کمیسیون‌های خاص مجلس مشابه یکدیگر نیستند. کمیسیون ویژه می‌تواند به صورت موقت (مانند کمیسیون ویژه بررسی برجام «برنامه جامع اقدام مشترک») یا در تمامی طول یک دوره نمایندگی (مانند کمیسیون ویژه جهش و رونق تولید و نظارت بر اجرای اصل چهارم قانون اساسی) تشکیل شود. لذا کمیسیون ویژه الزاماً موقت نیست؛ با این حال با عنایت به ماده (۳۹) قانون آیین‌نامه داخلی^۳ کمیسیون مشترک الزاماً به صورت موقت تشکیل می‌شود. افزون بر این اگرچه کمیسیون تلفیق دائمی نیست؛ اما هر ساله چندین ماه به صورت فشرده فعالیت دارد و طبیعی است اعضای این کمیسیون در آن بازه زمانی مشغله فراوانی دارند. از این رو حجم و نوع فعالیت کمیسیون مشترک با سایر کمیسیون‌های خاص متفاوت است.

۷ شایان ذکر است که ضوابط عضویت اعضای ثابت کمیسیون اصل نودم با اعضای غیر ثابت آن در سایر کمیسیون‌های مجلس متفاوت است. اعضای ثابت کمیسیون اصل نودم عضو کمیسیون‌های تخصصی نیستند (تبصره «۲» ماده (۴۴) قانون آیین‌نامه داخلی)^۴ و به تبع نمی‌توانند به عضویت کمیسیون تلفیق درآیند. با این حال اعضای غیر ثابت کمیسیون اصل نودم، عضو کمیسیون‌های تخصصی هستند. لذا مدیریت تعدد عضویت این نمایندگان ضروری است. عضویت چنین اعضایی در سایر کمیسیون‌های خاص منجر به ناکارآمدی و کاهش امکان اجرای وظایف می‌شود.

۱. ماده (۱۹) - هیچ‌یک از اعضای هیأت رئیسه مجلس نمی‌تواند به عضویت کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس انتخاب شود و در صورتی که هر یک از اعضای این کمیسیون به عضویت هیأت رئیسه انتخاب گردند از کمیسیون مستعفی شناخته شده و مطابق مراتب منظور در این آیین‌نامه نسبت به تعیین کمیسیون جدید اقدام خواهند نمود و همچنین نمی‌توانند به عنوان رئیس یا سخنگوی کمیسیون‌های مجلس انتخاب گردند و در صورتی که رئیس یا سخنگوی کمیسیون‌ها به عضویت هیأت رئیسه انتخاب گردند از سمت خود در کمیسیون مستعفی شناخته می‌شوند.

۲. ماده (۴) - این قانون از ابتدای دوره دوازدهم مجلس شورای اسلامی لازم‌الاجراست.

۳. ماده (۳۹) - در مورد طرح‌ها و لوایحی که به تشخیص هیأت رئیسه به دو یا چند کمیسیون ارتباط اساسی داشته باشند، کمیسیون مشترک تشکیل می‌گردد. تعداد اعضای کمیسیون مشترک بیست و سه نفر می‌باشد. تعیین سهم هر کمیسیون به وسیله هیأت رئیسه مجلس و انتخاب آنان توسط کمیسیون ذی‌ربط می‌باشد.

کمیسیون مشترک در انتخاب هیأت رئیسه و ارائه گزارش و سایر مقررات مانند دیگر کمیسیون‌ها اقدام می‌نماید.

۴. تبصره «۲» - اعضای ثابت کمیسیون نباید عضو کمیسیون‌های تخصصی مجلس باشند.

نمایندگان مجلس پس از تأیید اعتبارنامه، نماینده همه ملت محسوب می‌شوند و بر همین اساس در برابر تمام ملت مسئول هستند.^۱ کشور با مسائل بسیار مهم و حیاتی در حوزه‌های مختلف اقتصادی، فرهنگی، امنیتی و... روبه‌روست که در غالب موارد، از طریق طرح‌ها و لوایح، در مسیر تصمیم‌گیری مجلس قرار می‌گیرند. بی‌تردید مطالعه و بررسی کارشناسی این مسائل منطبق با فرایندی که در قریب به ۴۰ ماده از قانون آیین‌نامه داخلی مجلس پیش‌بینی شده است، زمان و وقتی قابل توجه را می‌طلبد. لازم است نمایندگان محترم خصوصاً در کمیسیون‌های تخصصی، طرح‌ها و لوایح را به‌دقت مطالعه کنند، در خصوص جوانب امر بررسی‌های لازم را انجام دهند، با کارشناسان ذی‌ربط، ذی‌نفعان و سایر اقشار مرتبط جلسات کارشناسی و تعامل داشته باشند، پیشنهادهای اصلاحی را بررسی کنند. تمام اینها تنها بخشی از وظایفی است که نماینده مجلس فقط در مقام ایفای وظیفه قانونگذاری بر عهده دارد و طبیعتاً انجام سایر وظایف نمایندگی نیز باید در کنار این موارد سنجیده شود، وظایفی همچون بررسی و نظارت بر عملکرد رئیس‌جمهور و وزراء، بررسی عهدنامه‌ها و مقاوله‌نامه‌های بین‌المللی، تحقیق و تفحص و غیره. تعدد عضویت در کمیسیون‌ها در کنار عضویت در مجامع، شوراهای هیأت‌ها انجام کامل وظایف نمایندگی را بسیار دشوار می‌کند. لذا با توجه به ضرورت مدیریت عضویت نمایندگان در کمیسیون‌ها، مجامع، شوراهای هیأت‌ها، کلیات طرح حاضر مورد تأیید است.

با توجه به نکات فوق، علی‌رغم تأیید کلیات این طرح، اصلاح عبارات آن به شرح زیر پیشنهاد می‌گردد. گفتنی است با عنایت به محتوای پیشنهادی، توصیه می‌شود عبارت «طرح اصلاح موادی از قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی» جایگزین عنوان طرح شود:

ماده (۱) - در ماده (۱۹) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس عبارت «هر یک از اعضای هیأت رئیسه مجلس بجز رئیس مجلس، ملزم است صرفاً عضو کمیسیون آیین‌نامه داخلی یا یک کمیسیون تخصصی غیر از کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات باشد». جایگزین عبارت «هیچ یک از اعضای هیأت رئیسه مجلس نمی‌تواند به عضویت کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس انتخاب شود» می‌گردد.

ماده (۲) - دو تبصره به ماده (۴۳) قانون آیین‌نامه به شرح زیر الحاق می‌شود:

تبصره «۱» - نمایندگان عضو کمیسیون آیین‌نامه داخلی اجازه عضویت در کمیسیون‌های تلفیق، ویژه و انتخاب به‌عنوان اعضای غیر ثابت کمیسیون اصل نودم را ندارند. عضویت این نمایندگان در کمیسیون‌های مشترک بلامانع است.

تبصره «۲» - اگر اعضای هیأت رئیسه عضو کمیسیون آیین‌نامه داخلی باشند، نمی‌توانند هم‌زمان به عضویت کمیسیون‌های تخصصی مجلس درآیند. در صورتی که اعضای کمیسیون آیین‌نامه داخلی به عضویت هیأت رئیسه انتخاب گردند؛ با رعایت نصاب مقرر در این قانون، به انتخاب خود از یکی از کمیسیون‌های تخصصی یا آیین‌نامه داخلی مستعفی شناخته می‌شود.

ماده (۳) - در تبصره «۱» ماده (۶۸) قانون آیین‌نامه داخلی عبارت «مشترک» جایگزین عبارت «آیین‌نامه داخلی مجلس» می‌گردد.

ماده (۴) - یک تبصره به‌عنوان تبصره «۳» به ماده (۴۴) قانون آیین‌نامه داخلی به شرح ذیل الحاق می‌شود:

تبصره «۳» «اعضای غیر ثابت کمیسیون اصل نودم، اجازه عضویت در کمیسیون‌های تلفیق، ویژه و آیین‌نامه داخلی را ندارند. عضویت این نمایندگان در کمیسیون‌های مشترک بلامانع است.

ماده (۵) - متن زیر به انتهای بند «۱۱» ماده (۲۱۶) قانون آیین‌نامه داخلی الحاق می‌گردد:

در راستای انجام وظایف نمایندگی، اعضای هیأت رئیسه و نمایندگان که علاوه بر کمیسیون تخصصی، در یکی از کمیسیون‌های آیین‌نامه داخلی مجلس یا کمیسیون اصل نودم عضویت دارند؛ امکان عضویت در بیش از یک مجمع، هیأت و شورای غیراستانی را ندارند.

۱. اصل هشتاد و چهارم قانون اساسی: هر نماینده در برابر تمام ملت مسئول است و حق دارد در همه مسائل داخلی و خارجی کشور اظهار نظر نماید.

متن طرح	اصلاحات پیشنهادی کارگروه	اعمال اصلاحات در متن آیین نامه داخلی مجلس
<p>ماده (۱) - یک تبصره به ماده (۹) قانون آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی به شرح ذیل الحاق می شود:</p> <p>تبصره - عضویت همزمان در کمیسیون غیر از کمیسیون اصلی، برای اعضای هیأت رئیسه مجلس ممنوع است. هر کدام از اعضای هیأت رئیسه که در سال بعد انتخاب شوند، در صورت تمایل می توانند به جای فرد جایگزین خود، به عضویت کمیسیون خود قبلی در آیند.</p>	<p>ماده (۱) - در ماده (۹) قانون آیین نامه داخلی مجلس عبارت «هر یک از اعضای هیأت رئیسه مجلس بجز رئیس مجلس، ملزم است صرفاً عضو کمیسیون آیین نامه داخلی یا یک کمیسیون تخصصی غیر از کمیسیون بر نامه و بوده و به عضویت کمیسیون تخصصی غیر از اعضای هیأت رئیسه مجلس نمی تواند به عضویت کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس انتخاب شود» می گردد.</p>	<p>ماده (۹) - هر یک از اعضای هیأت رئیسه مجلس بجز رئیس مجلس، ملزم است صرفاً عضو کمیسیون آیین نامه داخلی یا یک کمیسیون تخصصی غیر از کمیسیون برنامه و محاسبات باشد و در صورتی که هر یک از اعضای این کمیسیون به عضویت هیأت رئیسه انتخاب گردند از کمیسیون مستعفی شناخته شده و مطابق مراتب منظور در این آیین نامه نسبت به تعیین کمیسیون جدید اقدام خواهند نمود و همچنین نمی توانند به عنوان رئیس یا سخنگوی کمیسیون های مجلس انتخاب گردند و در صورتی که رئیس یا سخنگوی کمیسیون ها به عضویت هیأت رئیسه انتخاب گردند از سمت خود در کمیسیون مستعفی شناخته می شوند</p>
<p>ماده (۲) - یک تبصره به ماده (۴۳) قانون به شرح ذیل الحاق می شود:</p> <p>تبصره - نمایندگان عضو کمیسیون آیین نامه اجازه عضویت در کمیسیون های تلفیقی، ویژه و انتخاب به عنوان اعضای غیر ثابت کمیسیون اصل نودم را ندارند. عضویت این نمایندگان در کمیسیون های مشترک با مانع است.</p>	<p>ماده (۲) - دو تبصره به ماده (۴۳) قانون آیین نامه به شرح زیر الحاق می شود:</p> <p>تبصره «۱» - نمایندگان عضو کمیسیون آیین نامه داخلی اجازه عضویت در کمیسیون های تلفیقی، ویژه و انتخاب به عنوان اعضای غیر ثابت کمیسیون اصل نودم را ندارند. عضویت این نمایندگان در کمیسیون های مشترک با مانع است.</p> <p>تبصره «۲» - اگر اعضای هیأت رئیسه عضو کمیسیون آیین نامه داخلی باشند، نمی توانند همزمان به عضویت کمیسیون های تخصصی مجلس در آورند. در صورتی که اعضای کمیسیون آیین نامه داخلی به عضویت هیأت رئیسه انتخاب گردند، با رعایت نصاب مقرر در این قانون، به انتخاب خود از یکی از کمیسیون های تخصصی یا آیین نامه داخلی مستعفی شناخته می شود.</p>	<p>ماده (۴۳) - هر شعبه یک نفر دیگر از اعضای خود را که واحد صلاحیت باشد برای تشکیل کمیسیون آیین نامه داخلی مجلس معین و نتیجه را به مجلس گزارش خواهد کرد. این کمیسیون علاوه بر انجام وظایف مقرر در این آیین نامه هر چه مربوط به اصلاح آیین نامه داخلی مجلس را رسیدگی کرده و نظر خود را به مجلس گزارش می نماید تا مطابق آیین نامه مورد بررسی قرار گیرد.</p> <p>تبصره «۱» - نمایندگان عضو کمیسیون آیین نامه داخلی اجازه عضویت در کمیسیون های تلفیقی، ویژه و انتخاب به عنوان اعضای غیر ثابت کمیسیون اصل نودم را ندارند. عضویت این نمایندگان در کمیسیون های مشترک با مانع است.</p> <p>تبصره «۲» - اگر اعضای هیأت رئیسه عضو کمیسیون آیین نامه داخلی باشند، نمی توانند همزمان به عضویت کمیسیون های تخصصی مجلس در آورند. در صورتی که اعضای کمیسیون آیین نامه داخلی به عضویت هیأت رئیسه انتخاب گردند، با رعایت نصاب مقرر در این قانون، به انتخاب خود از یکی از کمیسیون های تخصصی یا آیین نامه داخلی مستعفی شناخته می شود.</p>
<p>ماده (۳) - یک تبصره به عنوان تبصره «۳» به ماده (۴۴) قانون به شرح ذیل الحاق می شود:</p> <p>تبصره «۳» - نمایندگانی که به عنوان عضو غیر ثابت به نمایندگی از کمیسیون اصلی، عضو کمیسیون اصل نودم هستند، اجازه عضویت در کمیسیون های موقت مجلس را ندارند. عضویت این نمایندگان در کمیسیون های مشترک با مانع است.</p>	<p>ماده (۳) - در تبصره «۱» ماده (۶۸) قانون آیین نامه داخلی عبارت «مشترک» جایگزین عبارت «آیین نامه داخلی مجلس» می گردد.</p>	<p>ماده (۶۸) - هر نماینده بجز رئیس مجلس، ملزم است عضویت یکی از کمیسیون های تخصصی را بپذیرد و در صورت تمایل می تواند در کمیسیون های دیگر مجلس، با حق اظهار نظر و بدون حق رای شرکت کند.</p> <p>تبصره «۱» - عضویت در کمیسیون های تحقیق و مشترک مانع از عضویت در کمیسیون دیگر نخواهد بود.</p> <p>تبصره «۲» - چنانچه نمایندگان عضو کمیسیون های خاص در سال سی ساعت غیبت اعم از موجه و غیر موجه داشته باشند ادامه عضویت آنها در کمیسیون موطوبه موافقت اکثریت اعضای آن کمیسیون خاص است. این موافقت با رای گیری با ورقه انجام می شود.</p>

اعمال اصلاحات در متن آیین نامه داخلی مجلس	اصلاحات پیشنهادی کارگروه	متن طرح
<p>ماده (۴۴) - به منظور سامان دادن و کارآمدسازی مجلس و نمایندگان، خصوصاً نسبت به طرز کار قوای مجریه و قضائیه و قضائیه و مجلس مبتنی بر اصول متعدد قانون اساسی بالاخص اصل نودم، کمیسیونی به نام اصل نودم قانون اساسی تشکیل می گردد تا طبق قوانین مصوب مربوط به خود اداره و انجام وظیفه نماید. اعضای این کمیسیون به شرح ذیل است:</p> <p>۱. از هر کمیسیون تخصصی یک نفر با معرفی کمیسیون مربوطه</p> <p>۲. هشت نفر از نمایندگان که توسط رؤسای شعب و هیأت رئیس به عنوان اعضای ثابت انتخاب می شوند.</p> <p>تیمبره «۱» - رئیس کمیسیون با پیشنهاد حداقل دو نفر توسط هیأت رئیس مجلس از بین اعضای ثابت کمیسیون و با رأی مجلس برای مدت یک سال انتخاب می گردد.</p> <p>تیمبره «۲» - اعضای ثابت کمیسیون نباید عضو کمیسیون های تخصصی مجلس باشند.</p> <p>تیمبره «۳» - اعضای غیر ثابت کمیسیون اصل نودم، اجازه عضویت در کمیسیون های تلفیقی، ویژه و آیین نامه داخلی را ندارند. عضویت این نمایندگان در کمیسیون های مشترک با مانع است.</p>	<p>ماده (۴) - یک تیمبره به عنوان تیمبره «۳» به ماده (۴۴) قانون آیین نامه داخلی به شرح ذیل الحاق می شود:</p> <p>تیمبره «۳» - اعضای غیر ثابت کمیسیون اصل نودم، اجازه عضویت در کمیسیون های تلفیقی، ویژه و آیین نامه داخلی را ندارند. عضویت این نمایندگان در کمیسیون های مشترک با مانع است.</p>	<p>ماده (۴) - این قانون از ابتدای دوره دوازدهم مجلس شورای اسلامی لازم الاجراست.</p>
<p>ماده (۲۱۶) بند «۱» - هر نماینده به عنوان ناظر به طور همزمان فقط می تواند حداکثر در دو مجمع، هیأت یا شورای غیر استانی عضویت داشته باشد. در استای انجام وظایف نمایندگی، اعضای هیأت رئیس و نمایندگان که علاوه بر کمیسیون تخصصی و در یکی از کمیسیون های آیین نامه داخلی مجلس یا کمیسیون اصل نودم عضویت دارند، امکان عضویت در بیش از یک مجمع، هیأت و شورای غیر استانی را ندارند.</p>	<p>ماده (۵) - متن زیر به انتهای بند «۱» ماده (۲۱۶) قانون آیین نامه داخلی الحاق می گردد:</p> <p>در استای انجام وظایف نمایندگی، اعضای هیأت رئیس و نمایندگان که علاوه بر کمیسیون تخصصی، در یکی از کمیسیون های آیین نامه داخلی مجلس یا کمیسیون اصل نودم عضویت دارند، امکان عضویت در بیش از یک مجمع، هیأت و شورای غیر استانی را ندارند.</p>	